Isaac Asimov

SFÂRŞITUL NOPŢII

(volumul de povestiri ÎNTREBAREA FINALĂ – NINE TOMORROWS, 1959)

Partea I-a

Era aproape o întâlnire a absolvenţilor şi, cu toate că nu se putea vorbi despre accente de fericire, nu exista încă nici un motiv pentru care să se presupună tragedia finală.

De-abia venit de pe Lună şi deocamdată lipsit de suportul antigravitic, Edward Talliaferro îi întâlni pe ceilalţi doi în camera lui Stanley Kaunas. Kaunas se ridică să-l salute, aplecându-se politicos. Battersley Ryger se mulţumi să încuviinţeze din cap fără să se scoale.

Talliaferro îşi lăsă grijuliu trupul masiv pe pat, extrem de conştient de greutatea lui neobişnuită. Se strâmbă puţin, iar buzele cărnoase se schimonosiră în masa de păr care-i înconjura gura, pe buza superioară, bărbie şi obraji.

În ziua aceea, se întâlniseră ceva mai devreme, în circumstanţe mai oficiale. Acum, erau singuri pentru prima dată şi Talliaferro spuse:

— Este un moment aparte. Ne întâlnim pentru prima dată după zece ani. De fapt, prima dată după absolvire.

Ryger strâmbă din nas. Acesta îi fusese spart cu puţin înainte de aceeaşi absolvire şi primise diploma în astronomie având faţa acoperită pe jumătate de un bandaj. Întrebă pe un ton morocănos:

— A comandat cineva şampanie sau altceva?

— Haide, haide! făcu Talliaferro. Prima mare conferinţă astronomică internaţională din istorie nu-i un moment pentru ranchiună. Ca să nu mai amintesc că este vorba numai despre prieteni!

— Pământul este de vină, zise Kaunas. Nu mă simt bine. Nu mă pot acomoda.

Clătină din cap, însă expresia de deprimare îi rămase pe chip.

— Ştiu, aprobă Talliaferro. Şi eu mă simt foarte greu. Mă vlăguieşte. În privinţa asta, tu stai mai bine decât mine, Kaunas. Pe Mercur, gravitaţia este patruzeci la sută din cea normală. Pe Lună, atinge doar şaisprezece la sută. — Întrerupse tentativa lui Ryger de a adăuga ceva, spunând repede: Iar pe Ceres se folosesc câmpuri pseudogravitaţionale reglate la optzeci la sută. Tu n-ai probleme din astea, Ryger.

Astronomul ceresian părea iritat.

— Este vorba despre cerul liber... Mă-nnebuneşte să ies din clădiri fără să port costumul spaţial.

— Aşa-i, zise Kaunas, şi cu soarele care să te bată-n cap... Fără nimic care să te apere.

Fără să vrea, Talliaferro se simţi plutind înapoi în timp. Nu se schimbaseră prea mult. De altfel, se gândi, nici el nu se schimbase prea mult. Desigur, îmbătrâniseră cu zece ani. Ryger se mai îngrăşase, iar chipul uscăţiv al lui Kaunas părea cam tăbăcit, dar i-ar fi recunoscut pe amândoi chiar dacă s-ar fi întâlnit pe neaşteptate.

— Nu cred că Pământul este de vină, rosti el. Să fim sinceri. Kaunas îl privi scurt. Era un individ mărunţel, cu gesturi iuţi şi nervoase ale mâinilor, care obişnuia să poarte haine cu o măsură mai largi.

— Villiers! exclamă el. Ştiu... Mă gândesc uneori la el. — Tăcu o clipă, apoi adăugă cu un aer de disperare: Mi-a trimis o scrisoare.

Ryger îşi îndreptă brusc spinarea şi chipul măsliniu i se întunecă parcă şi mai mult.

— Când? întrebă el energic.

— Acum o lună.

Ryger se răsuci spre Talliaferro.

— Şi ţie?

Talliaferro clipi calm şi încuviinţă tăcut din cap.

— A-nnebunit, spuse Ryger. Pretinde c-a descoperit o metodă practică de transfer masic prin spaţiu... V-a zis şi vouă? Asta-i atunci... Dintotdeauna, a fost niţel sărit. Acum, a luat-o razna complet.

Îşi frecă nasul cu un gest apăsat şi Talliaferro se gândi la ziua când i-l fracturase Villiers.

Vreme de zece ani, Villiers îi obsedase precum umbra vagă a unei vinovăţii care, de fapt, nu le aparţinea. Fuseseră împreună pe durata facultăţii, patru tineri aleşi cu grijă şi dedicaţi, instruiţi pentru o profesiune care atinsese noi culmi în epoca aceasta a călătoriilor interplanetare.

Observatoare astronomice se inaugurau pe alte planete, înconjurate de vid, neînceţoşate de atmosferă.

Exista astfel Observatorul Selena, de pe care puteau fi studiate Pământul şi planetele interioare; un corp ceresc tăcut pe cerul căruia atârna planeta-mamă.

Observatorul Mercur, cel mai apropiat de Soare, se găsea la polul nordic al lui Mercur, acolo unde terminatorul* de-abia se deplasa, iar Soarele rămânea fix pe orizont şi putea fi studiat în cel mai mic detaliu.

Observatorul Ceres, cel mai nou şi mai modern, investiga spaţiul de la Jupiter până la galaxiile foarte îndepărtate.

Desigur, existau şi dezavantaje. Deoarece călătoriile interplanetare continuau să fie dificile, prea puţini oameni plecau, iar viaţa cât de cât normală era practic imposibilă. Totuşi, generaţia lor fusese una norocoasă. Următorii savanţi aveau să găsească ogoarele cunoaşterii bine însămânţate şi, până la inventarea unei propulsii interstelare, nu avea să se mai deschidă un alt orizont la fel de vast ca acesta.

Cei patru — Talliaferro, Ryger, Kaunas şi Villiers — urmau să se afle în poziţia unui Galilei care, deţinând prima lunetă adevărată, n-o putea aţinti asupra unui punct oarecare de pe cer fără să nu facă o descoperire importantă.

Apoi, însă, Romero Villiers se îmbolnăvise şi i se depistase un puseu reumatic. A cui fusese vina? Rămăsese cu un cord afectat, care dădea rateuri.

El fusese cel mai sclipitor dintre cei patru, cel mai plin de speranţe şi cel mai încrâncenat... dar nu putuse nici măcar termina doctoratul.

Mai rău încă, nu putea părăsi niciodată Pământul; acceleraţia produsă de decolarea unei nave l-ar fi omorât.

Talliaferro se îndreptase spre Lună, Ryger spre Ceres, Kaunas spre Mercur. Numai Villiers rămăsese locului, prizonier pe viaţă al Pământului.

---

* Linie de demarcaţie între zona luminată de Soare şi zona aflată în umbră a unei planete

Ei încercaseră să-şi exprime compasiunea, dar Villiers îi respinsese aproape cu ură. Îi împroşcase cu vorbe grele şi înjurături. Când Ryger îşi pierduse cumpătul şi ridicase pumnii, Villiers sărise asupra lui, răcnind, şi-i spărsese nasul.

Evident, Ryger nu uitase episodul acela, deoarece îşi mângâia nasul cu vârful unui deget.

Fruntea lui Kaunas părea complet acoperită de cutele concentrării.

— Ştiţi că este la conferinţă, nu? Are o cameră tot în hotelul ăsta — la 405.

— *Eu* unul n-o să mă duc să-l văd, mormăi Ryger.

— Vine el. A spus că doreşte să ne vadă. M-am gândit... A zis că la ora nouă. Ar trebui s-apară dintr-o clipă în alta.

— În cazul acesta, se ridică Ryger, dacă nu vă supăraţi, eu mă retrag.

— Stai puţin, îl opri Talliaferro. De ce te-ar deranja să-l vezi?

— Pentru că-i zadarnic. Tipu-i nebun.

— Chiar dacă ai avea dreptate... Hai să dăm cărţile pe faţă. Ţi-e teamă de el?

— Teamă! se strâmbă Ryger dispreţuitor.

— Eşti agitat. Ce motive ai să fii agitat?

— Nu sunt agitat!

— Ba eşti. Cu toţii simţim o anume vinovăţie pentru soarta lui, deşi n-avem nici un motiv. Nimic din cele întâmplate n-au fost din vina noastră.

Era însă o autojustificare şi el o ştia prea bine.

Şi când, în clipa aceea, soneria bâzâi încetişor, toţi trei tresăriră şi se întoarseră ca să privească stingheri către bariera ce se ridica între ei şi Villiers.

***

Uşa se deschise şi Romero Villiers pătrunse în cameră. Ceilalţi se sculară rigizi, pentru a-l saluta, apoi rămaseră în picioare, stânjeniţi, fără ca vreunui dintre ei să-i fi întins mâna.

Villiers îi privea cu un zâmbet sardonic.

"*El* s-a schimbat", se gândi Talliaferro.

Era adevărat. Bărbatul se micşorase parcă în toate privinţele. Gârbovirea umerilor îl făcea să pară chiar şi mai scund. Pielea capului lucea prin părul rărit, iar dosul mâinilor îi

era brăzdat de vene albastre proeminente. Părea bolnav. Aparent, nu exista nimic care să-l lege de amintirile din trecut, cu excepţia ticului său de a-şi duce palma pavăză deasupra ochilor, când privea concentrat, şi a baritonului egal, controlat, al glasului.

— Prietenii mei! exclamă Villiers. Amicii mei, călători prin spaţiu! Nu ne-am văzut de atâta timp!

— Salut, Villiers, rosti Talliaferro.

— Te simţi bine? îl privi cercetător Villiers.

— Destul de bine.

— Şi voi doi?

Kaunas reuşi să surâdă vag şi mormăi ceva neinteligibil. Ryger se răsti:

— Bine, Villiers! Care-i treaba?

— Ryger, tipul mereu furios, chicoti Villiers. Cum merg treburile pe Ceres?

— Mergeau bine când am plecat eu. Cum merg treburile pe Pământ?

— Poţi vedea şi singur, replică Villiers, însă tonul lui fusese unul încordat. Sper că motivul pentru care voi trei aţi venit la conferinţă este să auziţi comunicarea mea de poimâine.

— Comunicarea ta? Ce comunicare? întrebă Talliaferro.

— V-am scris despre asta... Metoda mea privind transferul masic.

Ryger surâse în colţul gurii.

— Da, ne-ai scris, dar n-ai pomenit nimic despre o comunicare şi nici nu-mi amintesc să te fi văzut în program. Numele tău mi-ar fi atras imediat atenţia.

— Aşa este. N-am fost trecut în program. De altfel, n-am înaintat nici un material scris pentru comunicare.

Villiers se înroşise la faţă şi Talliaferro interveni liniştitor:

— Ia-o încetişor! Nu arăţi prea bine.

Celălalt se răsuci spre el, cu buzele depărtate într-un rictus.

— Mulţumesc foarte mult, dar inima-mi rezistă.

— Ascultă, Villiers, rosti Kaunas, dacă nu eşti în program şi nici n-ai un material...

— Ascultaţi *voi!* Am aşteptat zece ani. Voi aveţi slujbe în spaţiu, iar eu trebuie să fiu profesor pe Pământ, deşi sunt mai bun decât oricare dintre voi sau decât toţi laolaltă.

— Sigur că da..., începu Talliaferro.

— Şi n-am nevoie nici de condescendenţa voastră. Mandel a fost martor. Cred c-aţi auzit de Mandel. Ei bine, el este preşedintele secţiunii Astronautică a conferinţei şi i-am demonstrat transferul masic. Era un prototip rudimentar şi s-a ars după o singură utilizare, dar... Mă ascultaţi?

— Te ascultăm, răspunse rece Ryger, dacă asta te bucură.

— O să mă lase să-mi susţin prezentarea, să fiţi siguri de asta. Nu va exista absolut nici o pregătire prealabilă, nici un anunţ. Va fi ca explozia unei bombe pentru toţi. Când o să le prezint relaţiile fundamentale implicate, conferinţa va sări în aer! Toţi vor fugi în laboratoare, ca să-mi verifice spusele şi să încerce construirea de aparate. Şi vor descoperi c-am avut dreptate! Un şoarece viu a dispărut dintr-un colţ al laboratorului meu şi a reapărut în colţul opus. Mandel a fost martor.

Îi privi sfidător, mutându-şi privirea de la unul la altul.

— Nu mă credeţi, aşa-i?

— Dacă vrei să păstrezi surpriza, rosti Ryger, de ce ne spui nouă?

— Voi sunteţi altceva. Sunteţi prietenii mei, colegii mei. Voi aţi plecat în spaţiu şi m-aţi abandonat aici.

— N-a fost alegerea noastră, obiectă Kaunas cu glas ascuţit.

Villiers îi ignoră intervenţia.

— De aceea, continuă el, vreau să ştiţi *acum.* Ceea ce a funcţionat pentru un şoarece va funcţiona şi pentru un om. Ceea ce a deplasat materia organică trei metri într-un laborator, o va deplasa şi un milion de kilometri în spaţiu. Voi fi pe Lună *şi* pe Mercur *şi* pe Ceres, şi oriunde doresc să ajung. Voi fi egalul fiecăruia dintre voi şi mai mult decât atât. Aşa, predând la şcoală şi gândind, voi face pentru astronomie mai mult decât voi toţi, cu observatoarele, telescoapele, aparatura şi navele voastre.

— Ei bine, zise Talliaferro, sunt încântat! În felul ăsta, vei căpăta mai multă putere. Pot vedea şi eu relaţiile fizico-matematice?

— Ah, nu! — Mâinile lui Villiers se strânseră în faţa pieptului, de parcă ar fi ţinut nişte foi inexistente şi le-ar fi ascuns de ochi indiscreţi. — Aşteaptă ca toţi ceilalţi. Există un singur exemplar al lucrării şi nu-l va vedea nimeni până nu voi fi pregătit. Nici chiar Mandel!

— Un singur exemplar! exclamă Talliaferro. Dacă-l pierzi...

— N-o să-l pierd. Oricum, am totul în cap.

— Dacă...

Talliaferro fu cât pe aici să încheie propoziţia cu "mori", dar se opri la timp. După o pauză aproape imperceptibilă, continuă:

— ... ai cât de cât minte, cel puţin scanează-l. Pentru orice eventualitate.

— Nu! i-o reteză Villiers. Mă veţi auzi poimâine. Veţi vedea cum orizontul omenirii se extinde brusc, aşa cum nu s-a mai petrecut niciodată până acum.

Îi privi din nou, cu atenţie, pe rând.

— Zece ani, spuse el. La revedere!

***

— Este nebun! explodă Ryger, privind uşa de parcă Villiers s-ar mai fi aflat încă acolo.

— Crezi? făcu gânditor Talliaferro. Mda, dintr-un punct de vedere, cred că este. Ne urăşte din motive iraţionale. Şi nici măcar să nu-şi scaneze lucrarea, ca simplă precauţie...

În timp ce vorbea, îşi pipăi propriul său scaner. Era un cilindru cu aspect banal, de o culoare neutră, ceva mai gros şi mai scurt decât un creion obişnuit. În ultimii ani, devenise emblema oamenilor de ştiinţă, în aceeaşi măsură în care stetoscopul simboliza medicii, iar microcalculatorul pe economişti. Scanerul se purta în buzunarul hainei, prins de mânecă, pus după ureche sau atârnat de un şnur.

Uneori, în momentele sale mai filosofice, Talliaferro se întreba cum fusese pe vremea când cercetătorii trebuiau să-şi ia notiţe amănunţite, compilând literatura de specialitate, sau să îndosarieze copii integrale ale unor articole. Ce metodă greoaie!

Acum ajungea să scanezi orice lucrare tipărită sau scrisă de mână, pentru a deţine un micronegativ. Talliaferro înregistrase deja toate rezumatele incluse în broşura-program a conferinţei. Bănuia cu destulă certitudine că şi ceilalţi doi procedaseră la fel.

— În asemenea circumstanţe, urmă el, refuzul de a scana este o nebunie.

— Pe spaţiu! izbucni Ryger. Nu există nici o comunicare şi nici o descoperire. Este în stare de orice minciună numai ca să ne facă în ciudă.

— Şi atunci, ce va face poimâine? întrebă Kaunas.

— De unde să ştiu? Este un nebun!

Talliaferro continua să se joace cu scanerul, întrebându-se într-o doară dacă n-ar fi trebuit să scoată şi să developeze o parte din microfilmele ce se aflau stocate în instrument. Decise să n-o facă deocamdată.

— Nu-l subestimaţi pe Villiers, rosti el. Este o capacitate.

— Poate c-a fost, acum zece ani, pufni Ryger. Acum e-un ţăcănit. Eu vă propun să-l dăm uitării.

Începu să vorbească repede şi tare, încercând parcă să-l alunge pe Villiers şi tot ceea ce-l privea pe fostul lor coleg prin simpla forţă a discutării altor probleme. Vorbi despre Ceres şi despre munca lui acolo: cartarea Căii Lactee cu noile radiotelescoape capabile să distingă rezoluţiile stelelor individuale.

Kaunas ascultă şi încuviinţă din cap, apoi veni cu informaţii privind emisiunile radio ale petelor solare şi propria sa lucrare, aflată pe punctul de a fi publicată, despre asocierea dintre furtunile protonice şi giganticele flame de hidrogen de pe suprafaţa Soarelui.

Talliaferro interveni prea puţin. Prin comparaţie cu ceilalţi doi, munca pe Lună era lipsită de spectaculozitate. Ultimele informaţii despre prevederile meteo pe termen lung prin observaţiile directe asupra atmosferei terestre nu se comparau cu radiotelescoapele şi furtunile protonice.

În plus, gândurile sale nu se puteau îndepărta de Villiers. Villiers *era* o capacitate. Toţi o ştiau. Până şi Ryger, în ciuda mâniei sale, trebuia să simtă că dacă transferul masic ar fi fost cât de cât posibil, atunci Villiers era descoperitorul logic.

Discuţia despre activitatea lor deveni în cele din urmă admiterea stânjenită a faptului că nici unul nu făcuse mare lucru. Talliaferro le urmărise lucrările publicate şi o ştia prea bine. Propriile sale comunicări fuseseră minore. Ceilalţi nu iscăliseră nimic prea important.

Trebuia s-o recunoască: nici unul nu zguduise spaţiul. Visele măreţe din zilele facultăţii nu se împliniseră; erau simpli

lucrători competenţi, dar rutinieri. Atât! Din nefericire, doar atât. O ştiau.

Villiers ar fi ajuns mai departe. Ei ştiau şi asta. Tocmai ştiinţa aceea, alături de vinovăţie, îi menţinea învrăjbiţi.

Talliaferro se simţea tulburat de faptul că, în ciuda celor petrecute, Villiers *avea* să ajungă mai mult decât era acum. Probabil că şi ceilalţi gândeau la fel, iar mediocritatea putea deveni repede insuportabilă. Comunicarea privind transferul masic va revoluţiona tehnologia, iar Villiers va ajunge în cele din urmă savantul faimos, aşa cum îi fusese hărăzit dintotdeauna, în vreme ce foştii săi colegi, cu toate avantajele de care beneficiaseră, vor fi daţi uitării. Rolul lor se va limita la aplauzele din mijlocul mulţimii.

Simţindu-şi propria invidie şi umilinţă, Talliaferro se simţi ruşinat, totuşi nu putea îndepărta acele sentimente.

Conversaţia se stinse treptat, iar Kaunas îşi drese glasul şi rosti, ferindu-şi privirea:

— Auziţi, ce-ar fi să trecem pe la Villiers?

Tonul vocii sale era fals — un efort cu totul neconvingător de a părea indiferent.

— N-are rost să rămânem supăraţi, adăugă el, aşa... degeaba...

"Vrea să se asigure în privinţa transferului masic", gândi Talliaferro.

"Speră că-i doar coşmarul unui nebun şi că astfel va putea dormi liniştit la noapte."

El însuşi era curios, aşa că nu obiectă, ba chiar şi Ryger ridică scurt din umeri şi mormăi:

— Chiar aşa, de ce să nu trecem?

Era cu puţin înainte de ora douăzeci şi trei.

***

Pe Talliaferro îl deşteptă bâzâitul insistent al soneriei. Se ridică într-un cot în beznă, simţindu-se de-a dreptul iritat. Luminiţa blândă a plafonierei arăta că nu era nici măcar ora patru dimineaţa.

— Cine-i? strigă el.

Bâzâitul continuă în rafale scurte, insistente.

Mârâind, Talliaferro îşi puse halatul pe umeri. Deschise uşa şi clipi înaintea luminii puternice de pe coridor. Îl recunoscu pe bărbatul care stătea în faţa lui; îl văzuse de suficiente ori în tridimensionale.

Cu toate acestea, bărbatul vorbi imediat, prezentându-se în şoaptă:

— Mă numesc Hubert Mandel.

— Da, domnule, încuviinţă Talliaferro.

Mandel era unul dintre numele proeminente ale astronomiei, iar cel care-l purta era suficient de faimos ca să deţină o importantă poziţie de conducere în Biroul Astronomic Mondial şi îndeajuns de activ ca să fie preşedintele secţiunii Astronautică din cadrul conferinţei.

Brusc, Talliaferro îşi aminti că Villiers afirmase că-i demonstrase transferul masic tocmai lui Mandel. Cumva, gândul la Villiers îi domoli iritarea.

— Dumneavoastră sunteţi dr. Edward Talliaferro? întrebă Mandel.

— Da, domnule.

— V-aş ruga să vă îmbrăcaţi şi să veniţi cu mine. Este vorba despre ceva foarte important, referitor la o cunoştinţă comună.

— Dr. Villiers?

Mandel clipi din ochi, scurt. Genele şi sprâncenele îi erau atât de blonde încât ochii păreau cumva lipsiţi de ele. Avea părul mătăsos şi părea în jur de cincizeci de ani.

— De ce v-aţi gândit tocmai la Villiers?

— Aseară a amintit despre dumneavoastră. Nu ştiu să avem altă cunoştinţă comună.

Mandel încuviinţă din cap, aşteptă ca Talliaferro să se îmbrace şi să se încalţe, apoi se întoarse, conducându-l. Ryger şi Kaunas aşteptau într-o cameră de la etajul de deasupra. Kaunas avea ochii injectaţi şi o privire neliniştită. Ryger fuma nervos.

— Suntem cu toţii aici, observă Talliaferro. Altă reuniune.

Nimeni nu-i băgă în seamă remarca.

Se aşeză şi cei trei schimbară priviri. Ryger înălţă din umeri.

Mandel începu să se plimbe prin cameră, cu mâinile afundate în buzunare.

— Vă cer scuze pentru deranj, domnilor, începu el, şi vă mulţumesc pentru cooperare. Aş dori să putem coopera şi în

continuare. Prietenul nostru comun, Romero Villiers, a murit. Acum o oră, corpul i-a fost scos din hotel. Verdictul medicului a fost infarct.

O tăcere stupefiată se lăsă peste odaie. Ţigara lui Ryger tremură la jumătatea drumului spre buze, apoi coborî lent, fără să fi ajuns la destinaţie.

— Amărâtul, murmură Talliaferro.

— Oribil, şopti Kaunas răguşit. Era...

Glasul îi cedă.

Ryger îşi reveni primul.

— Ei bine, avea într-adevăr probleme cardiace. Nu se poate face nimic.

— Se mai poate face ceva, îl corectă Mandel încetişor. Recuperarea.

— Ce-nseamnă asta? întrebă Ryger.

— Când l-aţi văzut dumneavoastră pentru ultima dată?

— Aseară, răspunse Talliaferro. Trebuia să fie prima noastră reuniune după zece ani. Din păcate, trebuie să recunosc că n-a fost o întâlnire plăcută. Villiers a considerat că avea motive să fie furios pe noi şi s-a manifestat ca atare.

— Asta pe la ce oră s-a întâmplat?

— Pe la ora nouă seara — prima dată.

— "Prima dată"?

— Ceva mai târziu, ne-am revăzut.

Kaunas părea tulburat.

— Plecase furios. Nu puteam lăsa lucrurile aşa. Trebuia să-ncercăm... Cândva, fuseserăm cu toţii amici. De aceea, ne-am dus la el şi...

— Aţi fost toţi în camera lui?

— Da, încuviinţă Kaunas surprins de întrebare.

— Pe la ce oră?

— Cred că era în jur de unsprezece seara.

Privi spre ceilalţi şi Talliaferro aprobă din cap.

— Cât timp aţi stat acolo?

— Două minute, răspunse Ryger. Ne-a dat afară, de parcă veniserăm să-i furăm comunicarea.

Se opri, parcă aşteptând ca Mandel să-l întrebe despre ce comunicare era vorba, dar celălalt nu spuse un cuvânt, aşa încât urmă:

— Cred c-o ţinea sub pernă. Cel puţin, el era întins pe pernă, când a zbierat la noi să plecăm.

— Poate că deja se simţea rău, şopti Kaunas vinovat.

— Nu la ora aceea, rosti scurt Mandel. Prin urmare, amprentele dumneavoastră există în cameră.

— Probabil, încuviinţă Talliaferro. (Începuse să-şi piardă din respectul iniţial faţă de Mandel şi simţea că-i revine iritarea. Era totuşi ora *patru* dimineaţa!) De fapt, despre ce-i vorba? întrebă el.

— Ei bine, domnilor, spuse Mandel, decesul lui Villiers nu este atât de simplu. Lucrarea lui, din câte ştiu unicul exemplar, a fost introdusă în scrumiera electrică a camerei şi din ea n-au mai rămas decât câteva bucăţele. Eu n-am văzut-o şi nici n-am citit-o, dar cunosc destule date referitoare la subiect ca să fiu gata să depun mărturie în faţa oricărui tribunal că bucăţelele acelea nearse făceau parte din comunicarea pe care intenţiona s-o susţină la conferinţă. Aveţi îndoieli, dr. Ryger?

Ryger surâse acru.

— Mă îndoiesc că ar fi susţinut-o cu adevărat. Dacă doriţi părerea mea, domnule, era nebun. Vreme de zece ani, el a rămas prizonierul Pământului şi a visat că singura lui cale de evadare de pe planetă ar fi transferul masic. Probabil că doar visul acesta l-a ţinut în viaţă. A aranjat până şi un soi de demonstraţie, fără îndoială frauduloasă. Nu afirm că ar fi fost o fraudă deliberată. Probabil că, în nebunia lui, era sincer. Întâlnirea de aseară a constituit apogeul. A venit la noi — ne ura pentru că am părăsit Pământul — şi ne-a umilit. Pentru asta trăise ultimii zece ani. Poate că scepticismul nostru a fost şocul care l-a readus la realitate. Ştia că, de fapt, nu putea susţine comunicarea- nu avea ce să comunice. De aceea, a ars-o şi inima i-a cedat. Păcat...

Mandel îl ascultă pe astronomul de pe Ceres cu o expresie de dezaprobare evidentă.

— Foarte ingenios, dr. Ryger, comentă el, dar cu totul eronat. Demonstraţiile frauduloase nu mă pot păcăli cu atâta uşurinţă pe cât puteţi crede. Acum însă, conform datelor pe care am reuşit să le examinez destul de superficial, dumneavoastră trei i-aţi fost colegi de facultate. Corect?

Ei încuviinţară din capete.

— La conferinţă mai participă şi alţi colegi de-ai dumneavoastră din perioada respectivă?

— Nu, răspunse Kaunas. În anul acela, doar noi patru am fost admişi la doctorat.

— Am înţeles. În cazul acesta, unul dintre dumneavoastră l-a mai vizitat o dată pe Villiers, în camera sa, la miezul nopţii.

Se lăsară câteva clipe de tăcere, după care Ryger vorbi sec:

— În nici un caz, n-am fost eu acela.

Cu ochii larg deschişi, Kaunas scutură energic din cap.

— Ce insinuaţi? întrebă Talliaferro.

— Unul dintre dumneavoastră a venit în camera lui la miezul nopţii şi a insistat să vadă lucrarea. Nu cunosc motivul. S-ar părea că a existat intenţia deliberată de a-i provoca un infarct. Când Villiers s-a prăbuşit, criminalul — dacă-l pot numi aşa — era pregătit. A luat lucrarea, care probabil se afla *într-adevăr* sub pernă, şi a scanat-o. După aceea, a introdus-o în scrumiera electrică, dar, fiind grăbit, n-a aşteptat s-o vadă complet distrusă.

— De unde ştiţi toate astea? interveni Ryger. Aţi fost martor?

— Aproape. Villiers s-a prăbuşit, însă n-a murit imediat. După plecarea criminalului, a izbutit să-mi telefoneze. A bolborosit câteva fraze — suficient ca să descrie cele petrecute. Din nefericire, eu nu mă găseam în cameră, ci la conferinţă, aşa că mesajul a fost înregistrat de robotul telefonic. Când m-am întors şi am ascultat caseta, l-am sunat imediat, dar murise.

— Perfect, continuă Ryger, şi n-a spus cine a făcut-o?

— Nu. Sau dacă a spus, este neinteligibil. Un singur cuvânt a fost foarte clar: "coleg".

Talliaferro îşi scoase scanerul din buzunarul interior al hainei şi-l întinse spre Mandel.

— Dacă doriţi, rosti el încet, puteţi developa microfilmul dinăuntru. Nu veţi găsi lucrarea lui Villiers.

Imediat, Kaunas îl imită, iar Ryger, strâmbându-se, procedă la fel. Mandel luă cele trei scanere şi comentă sec:

— Probabil că asasinul a schimbat deja microfilmul. Totuşi…

Talliaferro înălţă sprâncenele.

— Mă puteţi percheziţiona pe mine şi camera mea.

— Staţi aşa, vorbi Ryger cu acelaşi rictus întipărit pe chip, staţi puţin! Sunteţi cumva de la poliţie?

— *Doriţi să* chem poliţia? îl fixă cu privirea Mandel. Doriţi un scandal şi acuzaţie de crimă? Doriţi ca această conferinţă să fie mânjită şi mass-media din întregul sistem solar să-şi bată joc de astronomie şi de astronomi? Este foarte posibil ca decesul lui Villiers să fi fost un accident. Este bine ştiut că avea probleme cardiace. Poate că acela dintre dumneavoastră care a fost în cameră a acţionat dintr-un impuls de moment. Nu este necesar să fi fost o crimă cu premeditare. Dacă persoana respectivă va înapoia negativul, putem evita o sumedenie de necazuri.

— Chiar şi pentru... criminal? întrebă Talliaferro.

Mandel ridică din umeri.

— În nici un caz nu-i pot promite imunitate. Indiferent însă care vor fi necazurile, nu-l va aştepta dizgraţia publică şi închisoarea, aşa cum este de aşteptat dacă se anunţă poliţia.

Tăcere.

— Este unul dintre dumneavoastră, adăugă Mandel.

Tăcere.

— Cred că pot deduce raţionamentul vinovatului, continuă Mandel. Lucrarea va fi distrusă. Doar noi patru ştim despre transferul masic şi doar eu am asistat la demonstraţie. În plus, dumneavoastră ştiţi numai din cuvintele lui, poate afirmaţiile unui nebun, că eu am asistat la ea. Cu Villiers decedat şi lucrarea dispărută, ar fi lesne de crezut teoria doctorului Ryger potrivit căreia transferul masic n-a existat niciodată. Peste un an sau doi, criminalul, care deţine datele transferului masic, le-ar putea dezvălui treptat, ar putea iniţia experimente, ar publica articole atent formulate, sfârşind în calitate de descoperitor al metodei, cu tot ceea ce implică aceasta ca bani şi faimă. Nici chiar propriii săi foşti colegi n-ar suspecta nimic. În cel mai rău caz, ei ar crede că afacerea Villiers l-a inspirat să înceapă cercetări pe cont propriu în domeniul respectiv. Atât şi nimic mai mult.

Mandel îşi plimbă ochii de la unul la altul, fixându-i cu atenţie.

— Acum, însă, raţionamentul cu pricina a fost invalidat. Cel care va apărea cu un transfer masic se va autodemasca. Eu am asistat la demonstraţie şi ştiu că teoria se poate transpune în

practică. Mai ştiu că unul dintre dumneavoastră deţine copia lucrării lui Villiers. Ca atare, informaţiile cuprinse în ea vă sunt inutile. Renunţaţi!

Tăcere.

Mandel porni spre uşă. În prag, se opri şi se întoarse:

— V-aş fi recunoscător dacă aţi rămâne aici până voi reveni. Nu voi lipsi mult. Sper că, până atunci, criminalul îşi va analiza situaţia. Dacă se teme că mărturisirea îl va costa slujba, să nu uite că ancheta poliţiei îl poate costa libertatea *plus* Proba Psihică.

Cântări în palmă cele trei scanere, părând abătut şi obosit.

— Mă duc să developez microfilmele.

Kaunas încercă să zâmbească.

— Şi dacă în absenţa dumneavoastră fugim?

— Numai unul dintre dumneavoastră are motive s-o facă, replică Mandel. Cred că mă pot bizui pe cei doi nevinovaţi să-l stăpânească pe al treilea, fie numai şi pentru autoapărare.

Ieşi din încăpere.

***

Era ora cinci dimineaţa. Ryger îşi consultă indignat ceasul.

— La naiba! Vreau să dorm.

— Ne putem odihni aici, rosti Talliaferro. Intenţionează cineva să facă o mărturisire?

Kaunas îşi feri privirea, iar Ryger ridică buza superioară într-un rânjet.

— Nici nu mă aşteptam. — Talliaferro închise ochii, îşi lăsă ceafa masivă pe spătarul scaunului şi vorbi cu glas obosit: Pe Lună, este sezon mort acum. Noaptea durează două săptămâni, şi atunci avem treabă până peste cap. După aceea, urmează două săptămâni de Soare şi nu facem decât calcule, corelări şi şedinţe de analiză. Aia-i perioada grea, o detest. Dac-ar fi mai multe femei, dac-aş putea aranja ceva permanent...

În şoaptă, Kaunas le povesti că, deocamdată, era imposibil să prindă întregul Soare deasupra orizontului şi în raza vizuală a telescopului de pe Mercur. Dacă s-ar fi instalat alţi trei kilometri de şine pentru Observator, ca să fie tractat — este drept că ar fi necesitat un consum uriaş de energie, dar

beneficiau de destulă din partea Soarelui —, chestiunea ar fi fost rezolvată. Cu siguranţă!

Până şi Ryger acceptă să vorbească despre Ceres, după ce ascultă murmurele celorlalţi. Acolo, problema se datora perioadei de rotaţie de două ore, care făcea ca viteza unghiulară a stelelor să fie de douăsprezece ori mai mare decât pe cerul Pământului. O reţea alcătuită din trei telescoape clasice, trei radiotelescoape şi câte trei din toate celelalte echipamente acoperea bolta cerească.

— Nu puteţi folosi unul dintre poli? întrebă Kaunas.

— Te gândeşti tot la Mercur şi la Soare, replică Ryger. Cerul se deplasează chiar şi la poli, iar acolo jumătate din boltă ar fi veşnic ascunsă. Dacă Ceres ar fi îndreptat permanent cu aceeaşi faţă spre Soare, ca Mercur, am avea un cer de noapte permanentă, cu stelele rotindu-se lent la trei ani o dată.

Afară începuse să se crape de ziuă.

Talliaferro aţipise pe jumătate, totuşi se străduia să fie cât de cât vigilent. Nu intenţiona să adoarmă buştean şi să-i lase pe ceilalţi treji. Fiecare dintre ei, se gândi, se întreba "Cine? Cine?" — mai puţin vinovatul, desigur.

***

Talliaferro deschise brusc ochii, când Mandel îşi făcu apariţia. Dincolo de geam, cerul se zărea albastru. Talliaferro era fericit că fereastra rămânea închisă. Desigur, hotelul deţinea instalaţie de climatizare, totuşi ferestrele puteau fi deschise în anotimpurile călduroase de către pământenii care se amăgeau cu iluzia aerului curat. Obsedat de vidul selenar, Talliaferro se înfioră la ideea respectivă.

— Vreunul dintre dumneavoastră are ceva de spus? întrebă Mandel.

Îl priviră inexpresiv. Ryger clătină din cap.

— Am developat filmele din scanerele dumneavoastră, continuă Mandel, aruncând scanerele şi microfilmele pe pat. Nimic! Mă tem că veţi avea nişte probleme în colaţionarea imaginilor şi-mi cer scuze pentru asta. În felul acesta, revenim la problema microfilmului lipsă.

— Dacă se poate vorbi despre aşa ceva, căscă deliberat Ryger.

— Domnilor, spuse Mandel, vă propun să coborâm în camera lui Villiers.

Kaunas păru surprins.

— De ce?

— Ce-i ăsta, făcu Talliaferro, un truc psihologic? Îl aduceţi pe criminal la scena crimei, crezând că remuşcările îi vor smulge mărturisirea?

— Motivul mult mai puţin melodramatic, explică Mandel, este că aş dori ca aceia doi dintre dumneavoastră care sunt nevinovaţi să mă ajute să găsesc filmul cu scanarea lucrării lui Villiers.

— Credeţi că este acolo? se miră Ryger.

— Posibil. Este un început. După aceea, putem percheziţiona camerele dumneavoastră. Secţiunea Astronautică îşi începe lucrările de abia mâine la ora zece. Avem timp berechet.

— Şi dacă nu obţineţi nici un rezultat?

— S-ar putea să apelez la poliţie.

Intrară încetişor în camera lui Villiers. Ryger era roşu la faţă, iar Kaunas palid. Talliaferro căuta să-şi păstreze calmul.

Cu o seară în urmă, văzuseră odaia în lumina artificială, cu un Villiers iritat şi răvăşit, strângându-şi perna în braţe, fulgerându-i din priviri şi poruncindu-le să plece. Acum, ea părea pătrunsă de izul inodor al morţii.

Mandel acţionă polarizatorul ferestrei pentru a lăsa lumina să pătrundă, dar îl deschise prea mult şi soarele dimineţii apăru în toată splendoarea sa.

Kaunas ridică braţele pentru a-şi proteja ochii şi răcni:

— Soarele!

Toţi ceilalţi încremeniră.

Chipul lui Kaunas părea terorizat, ca şi cum ar fi fost orbit de razele astrului, aşa cum se vedea el pe Mercur.

Talliaferro îşi aminti de propriile sale reacţii înaintea cerului liber şi scrâşni din dinţi. Toţi erau afectaţi psihologic de cei zece ani petrecuţi departe de Pământ.

Kaunas alergă spre fereastră, bâjbâind în căutarea polarizatorului, apoi icni sonor.

— Ce s-a-ntâmplat? veni Mandel lângă el şi ceilalţi doi li se alăturară.

Oraşul se întindea dedesubt şi spre orizont; clădirile de piatră şi cărămidă scăldate de lumina dimineţii îşi proiectau umbrele spre ei. Talliaferro le aruncă o căutătură furişă şi tulburată.

Cu pieptul aparent contractat dincolo de punctul în care putea răcni, Kaunas privea ceva aflat mult mai aproape. Pe pervazul exterior al ferestrei, cu un colţ fixat într-o neaşteptată fisură a betonului, se afla o bucăţică de peliculă lăptoasă, din care se reflectau razele de soare.

Cu un strigăt furios şi incoerent, Mandel ridică geamul şi smulse filmul de pe pervaz. Îl strânse în pumn şi privi în jur, cu ochi injectaţi de oboseală şi mânie.

— Rămâneţi aici! mârâi el.

Nu era nimic de adăugat. După plecarea lui, cei trei se aşezară şi se uitară prosteşte unul la altul.

Mandel reveni după douăzeci de minute. Cu glas calm, pe un ton ce transmitea cumva impresia că era liniştit doar pentru că depăşise cu mult furia dementă, rosti:

— Colţul care a rămas în fisura betonului n-a fost supraexpus. Am putut descifra câteva cuvinte. Este lucrarea lui Villiers. Restul a fost distrus şi nu mai poate fi salvat nimic. S-a dus...

— Şi acum? întrebă Talliaferro.

Mandel ridică obosit din umeri.

— În clipa de faţă, nu-mi mai pasă de nimic. Transferul masic a dispărut până va fi redescoperit de cineva la fel de sclipitor ca Villiers. O să încerc şi eu, dar nu-mi fac iluzii în privinţa propriilor mele capacităţi. Dacă lucrarea nu mai există, bănuiesc că nu mai contează care dintre dumneavoastră este vinovatul. Oricum, e zadarnic.

Întregul lui corp părea să se fi înmuiat şi prăvălit în disperare.

Glasul lui Talliaferro căpătă însă accente dure.

— Staţi puţin! În ochii dumneavoastră, oricare dintre noi poate fi vinovatul. Eu, de pildă. Sunteţi o persoană importantă în domeniu şi nu veţi spune niciodată o vorbă bună despre mine. Se va putea naşte ideea că sunt incompetent, sau chiar mai rău. Nu intenţionez să-mi distrug cariera din cauza prezumţiei de vinovăţie. Chestiunea trebuie rezolvată.

— Nu sunt detectiv, şopti Mandel epuizat.

— Atunci, chemaţi poliţia, fir-ar să fie!

— Stai aşa, Tal, interveni Ryger. Vrei să zici că eu aş fi vinovatul?

— Am spus doar că eu sunt nevinovat.

Kaunas rosti cu glas piţigăiat de teamă:

— Asta înseamnă Proba Psihică pentru toţi! Ne putem alege cu leziuni...

Mandel ridică ambele braţe, cerând linişte.

— Domnilor! Domnilor, vă rog! Înainte de a chema poliţia, mai putem face ceva. Aveţi dreptate, dr. Talliaferro, n-ar fi corect pentru nevinovaţi să clasăm cazul în punctul acesta.

Cei trei se răsuciră spre el cu diverse expresii de ostilitate întipărite pe chipuri.

— Ce sugeraţi? se interesă Ryger.

— Am un amic pe nume Wendell Urth. Poate că aţi auzit de el — sau poate că nu. Aş putea aranja să ne întâlnim deseară.

— Şi ce dacă? pufni Talliaferro. Cu ce ne poate fi de folos?

— Este un individ bizar, răspunse Mandel şovăind, foarte bizar. Şi, în felul lui, sclipitor. A mai ajutat poliţia în câteva cazuri şi poate că ne dă o mână de ajutor şi acum.

Partea a II-a

Lui Talliaferro îi era imposibil să nu privească uluit odaia şi pe ocupantul ei. Păreau să existe în afara lumii şi să nu facă parte din vreun univers recognoscibil. Zgomotele Pământului lipseau în acest cuib bine izolat fonic şi fără ferestre. Lumina şi aerul Pământului fuseseră înlocuite de lumina artificială şi de aerul condiţionat.

Era o încăpere mare şi ticsită. Îşi croiseră drum peste podeaua acoperită de felurite obiecte, până la canapeaua de pe care videocărţile fuseseră strânse fără menajamente şi îngrămădite într-un teanc, pe jos.

Proprietarul camerei avea chip rotund şi masiv şi un corp bondoc şi rotund. Se deplasa rapid pe picioruşele scurte, zvâcnind din cap în timp ce vorbea, astfel încât ochelarii cu lentile groase tresăreau, ameninţând permanent să cadă de pe proeminenţa minusculă care-i slujea drept nas. Ochii bulbucaţi

şi cu pleoape cărnoase sclipeau cu o voioşie mioapă spre cei patru vizitatori, când se aşeză pe scaunul dinapoia biroului luminat direct de singurul bec puternic din odaie.

— Mă bucur că aţi venit, domnilor. Vă rog să scuzaţi aspectul apartamentului meu. — Îşi flutură degetele grăsuţe într-un gest larg, cuprinzător. — Am început catalogarea numeroaselor artefacte extraterestre pe care le-am acumulat. Este o muncă impresionantă. De pildă...

Sări de la locul său şi se îngropă pe jumătate într-un maldăr de lângă birou, din care reapăru cu un obiect fumuriu, semitransparent şi aproximativ cilindric.

— Acesta, spuse el, provine de pe Callistan şi poate fi relicva unei civilizaţii de entităţi inteligente nonumane. Deocamdată, nu-i clar. S-au descoperit doar o duzină şi acesta este cel mai perfect pe care-l cunosc.

Îl azvârli în lateral şi Talliaferro tresări. Bărbatul grăsuţ privi în direcţia lui şi spuse:

— E incasabil. — Se aşeză din nou, îşi încrucişă degetele dolofane peste abdomen, lăsându-le să se ridice şi să coboare încetişor, o dată cu respiraţia sa. — Cu ce vă pot ajuta? întrebă el.

Mandel făcu prezentările şi Talliaferro căzu pe gânduri. Auzise de un anume Wendell Urth, care recent publicase o lucrare intitulată *Procese evoluţioniste comparate pe planetele tip apă-oxigen,* dar în nici un caz nu putea fi vorba despre individul din faţa lor.

— Dr. Urth, întrebă el, sunteţi cumva autorul *Proceselor evoluţioniste comparate?*

Un surâs fericit se lăţi pe chipul lui Urth.

— Aţi citit-o?

— Nu, dar…

Expresia lui Urth deveni brusc severă.

— Atunci, ar trebui s-o citiţi. Imediat. Poftiţi, am un exemplar...

Sări din nou de pe scaun şi Mandel strigă:

— Aşteaptă, Urth, avem alte probleme mai întâi! Este vorba despre ceva cu adevărat serios.

Practic, îl împinse pe celălalt în scaun şi începu să vorbească iute, parcă pentru a împiedica alte divagaţii. Relată întreaga poveste cu un minim remarcabil de cuvinte.

Pe măsură ce asculta, Urth se îmbujora la faţă. Îşi împinse ochelarii mai sus pe nas.

— Transfer masic! exclamă el.

— Am văzut cu ochii mei, încuviinţă Mandel.

— Şi nu mi-ai suflat o vorbă!

— Am jurat să păstrez secretul. Individul era... ciudat. Am explicat asta.

Urth lovi cu pumnul în masă.

— Cum ai putut îngădui ca o asemenea descoperire să rămână proprietatea unui excentric? Dacă era nevoie, cunoştinţele trebuiau extrase din el cu Proba Psihică!

— L-ar fi ucis! protestă Mandel.

Însă Urth nu-l asculta, ci se legăna înainte şi înapoi, cu palmele apăsate puternic peste obraji.

— Transfer masic! Singura modalitate prin care ar trebui să călătorească o persoană decentă, civilizată. Singura! Singura modalitate acceptabilă. Dacă aş fi ştiut! Dacă aş fi putut să fiu acolo! Dar hotelul este la aproape cincizeci de kilometri…

Ryger, care până atunci ascultase cu o expresie de nemulţumire pe chip, interveni:

— Ştiu că există un traseu de metrou direct. N-aţi fi făcut mai mult de zece minute.

Urth se încordă şi-l privi straniu pe bărbat. Obrajii i se umflară. Sări în picioare şi părăsi grăbit odaia.

— Ce dracu' a fost asta? făcu Ryger.

— La naiba, mormăi Mandel. Am uitat să vă avertizez.

— Despre ce anume?

— Dr. Urth nu călătoreşte cu absolut nici un mijloc de transport. Este o fobie. Se deplasează numai pedestru.

Kaunas clipi de câteva ori, nedumerit.

— Totuşi, este un xenolog, nu? Un expert în formele de viaţă de pe alte planete...

Talliaferro se ridicase de la locul său şi se apropiase de macheta galaxiei instalată pe un piedestal. Privea scânteierile sistemelor stelare. Până atunci, nu mai văzuse o machetă galactică atât de mare, sau de detaliată.

— Da, încuviinţă Mandel, este xenolog, dar n-a pus niciodată piciorul pe planetele în privinţa cărora este expert, şi nici n-o va face vreodată. În treizeci de ani, mă îndoiesc că s-a îndepărtat cu mai mult de un kilometru de camera asta.

Ryger izbucni în râs.
— Poate că vi se pare amuzant, se înroşi Mandel, dar v-aş fi recunoscător dacă aţi avea grijă cum vă exprimaţi faţă de el.
Peste câteva clipe, subiectul discuţiei reapăru în odaie.
— Mă scuzaţi, domnilor, şopti el. Iar acum să abordăm problema noastră. Poate că unul dintre dumneavoastră doreşte să facă o mărturisire.
Buzele lui Talliaferro se strâmbară acru. Xenologul cel grăsuţ şi agorafob nu era deloc atât de impresionant pentru a sili pe cineva să facă vreo mărturisire. Din fericire, nu va fi nevoie de talentele lui de detectiv, dacă acestea existau cu adevărat.
— Dr. Urth, întrebă el, aveţi legături cu poliţia?
O anumită îngâmfare păru să acopere faţa roşcovană a xenologului.
— Nu am legături oficiale, dr. Talliaferro, însă legăturile mele neoficiale sunt excelente.
— În cazul acesta, vă voi oferi unele informaţii pe care le puteţi transmite poliţiei.
Urth îşi supse abdomenul şi trase de poala cămăşii. Aceasta ieşi de sub curea şi bărbatul îşi lustrui atent ochelarii cu ea. După ce termină şi repuse ochelarii în poziţia instabilă de pe nas, întrebă:
— Care anume?
— Vă voi spune cine a fost prezent alături de Villiers în clipa morţii sale şi cine i-a scanat lucrarea.
— Aţi soluţionat misterul?
— M-am gândit la el toată ziua şi, da, cred că l-am rezolvat.
Talliaferro se simţea încântat de senzaţia pe care o crea.
— Ei bine?
Talliaferro inspiră adânc. N-avea să fie deloc uşor, deşi repetase totul vreme de câteva ore.
— În mod evident, spuse el, vinovatul este dr. Hubert Mandel.

***

Mandel se holbă la Talliaferro cu o indignare sufocată.
— Doctore, începu el cu glas răsunător, dacă aveţi vreun temei pentru asemenea afirmaţii ridico…

Vocea de tenor a lui Urth se înălţă, întrerupându-l.

— Lasă-l să vorbească, Hubert, să-l auzim! Tu l-ai suspectat şi nimic nu-l opreşte să te poată suspecta la rândul său.

Mandel amuţi furios.

Fără a îngădui cel mai mic tremur al vocii, Talliaferro reluă:

— Este mai mult decât o suspiciune, dr. Urth. Dovezile sunt evidente. Existau patru indivizi care ştiau de transferul masic, dar numai unul dintre noi, dr. Mandel, asistase la o demonstraţie. El *ştia* că era o realitate. El *ştia* că exista o lucrare teoretică asupra subiectului. Noi trei ştiam doar că Villiers era mai mult sau mai puţin nebun. Sigur că da, ne-am fi putut gândi că în vorbele lui exista şi un dram de adevăr. Cred că motivul pentru care l-am vizitat la ora unsprezece noaptea a fost tocmai de a verifica acest aspect, deşi nici unul dintre noi n-a spus-o ca atare… Însă el s-a comportat mai nebuneşte ca oricând.

Talliaferro îşi drese glasul şi urmă:

— Aşadar, cunoştinţele temeinice şi motivaţia trec de partea doctorului Mandel. Gândiţi-vă acum la altceva. Necunoscutul (pentru moment, să-i păstrăm anonimatul) care a fost în camera lui Villiers la miezul nopţii, care l-a văzut prăbuşindu-se şi i-a scanat lucrarea, trebuie să fi fost extrem de surprins să-l vadă pe Villiers aparent reînviind şi să-l audă vorbind la telefon. În panica de moment, criminalul a înţeles un lucru: trebuia să scape de dovada acuzatoare, de microfilm. În plus, trebuia s-o facă într-un asemenea mod încât microfilmul să nu poată fi descoperit de altcineva, pentru ca el să-l poată recupera, dacă rămânea nesuspectat. Pervazul exterior al ferestrei constituia locul ideal. A ridicat rapid fereastra, a pus microfilmul afară şi a plecat. Acum, chiar dacă Villiers ar fi supravieţuit, sau dacă apelul său telefonic ar fi avut vreun rezultat, problema s-ar fi redus la o confruntare între ei doi, şi nu i-ar fi fost deloc greu să demonstreze că Villiers era dezechilibrat.

Talliaferro tăcu triumfător. Demonstraţia fusese impecabilă. Urth clipi spre el şi-şi roti degetele mari ale mâinilor sale încrucişate, până când ajunseră să atingă plastronul cămăşii.

— Şi care ar fi fost semnificaţia acestei acţiuni? întrebă el.

— Foarte simplu: fereastra a fost deschisă şi filmul a fost plasat afară, sub cerul liber. Să nu uităm un detaliu — Ryger trăieşte de zece ani pe Ceres, eu pe Lună şi Kaunas pe Mercur,

cu excepţia unor scurte şi rare vizite pe Pământ. Chiar ieri am comentat de mai multe ori despre dificultatea reaclimatizarii cu Pământul. Corpurile cereşti pe care trăim noi sunt lipsite de atmosferă. Nu ieşim niciodată din clădiri fără a purta costume spaţiale. Nici prin cap nu ne trece să ne expunem unor spaţii care să nu fie etanşe. Nici unul dintre noi n-ar fi acţionat în mod reflex, deschizând fereastra. Pe de altă parte, dr. Mandel a trăit numai pe Pământ. Pentru el, deschiderea unei ferestre nu implică doborârea unui obstacol psihologic, ci doar un mic efort muscular. El o putea face, pe când noi nu. Prin urmare — el a făcut-o.

Talliaferro se lăsă pe spate, zâmbind.

— Pe Spaţiu, asta-i! strigă Ryger entuziast.

— Nu-i deloc adevărat! tună Mandel, ridicându-se pe jumătate de la locul său, parcă ispitit să sară asupra lui Talliaferro. Neg răspicat toată această demonstraţie mizerabilă. Cum se explică atunci apelul telefonic al lui Villiers, pe care l-am înregistrat pe bandă? A folosit cuvântul "coleg". Este clar...

— Era pe moarte, spuse Talliaferro. Singur aţi recunoscut că majoritatea spuselor lui erau neinteligibile. Dr. Mandel, eu n-am auzit banda aceea, dar vă întreb: nu-i aşa că glasul lui Villiers este distorsionat şi practic de nerecunoscut?

— Ei bine..., începu Mandel derutat.

— Sunt sigur că aşa-i. Prin urmare, nu avem nici un motiv să nu presupunem că dumneavoastră aţi pregătit banda din vreme, incluzând cu grijă şi cuvântul acela acuzator: "coleg".

— Dumnezeule, făcu Mandel, de unde să fi ştiut că la conferinţă aveau să participe colegii lui? De unde să fi ştiut că ei aveau habar despre transferul masic?

— Este posibil să vă fi spus Villiers. Cred că a făcut-o.

— Uitaţi ce este, la ora unsprezece seara, dumneavoastră trei l-aţi văzut pe Villiers în viaţă. Medicul care i-a examinat corpul la ora trei dimineaţa a declarat că murise de cel puţin două ore. Acesta este un fapt indubitabil. Ca atare, momentul morţii a fost între orele douăzeci şi trei şi unu. Aseară, eu am participat la o şedinţă de comunicări ce s-a prelungit până târziu. O duzină de martori cu totul demni de crezare pot depune mărturie că între orele douăzeci şi două şi două noaptea m-am aflat la kilometri buni de hotel. Vă mulţumeşte?

Talliaferro tăcu preţ de câteva clipe, după care urmă încăpăţânat:

— Nu. Să presupunem că aţi revenit la hotel la ora două şi jumătate. V-aţi dus la Villiers ca să discutaţi despre comunicarea lui. Aţi găsit uşa deschisă, sau poate că aveaţi o cheie. Oricum, l-aţi găsit mort. Aţi profitat de ocazie ca să scanaţi lucrarea...

— Dar dacă el ar fi fost deja mort şi n-ar fi putut telefona, de ce aş fi ascuns microfilmul?

— Ca să înlăturaţi orice suspiciuni. Poate că deţineţi o a doua copie, despre care nu ştim nimic. La urma urmelor, ne bizuim doar pe cuvântul dumneavoastră că lucrarea ar fi fost distrusă.

— Ajunge! strigă Urth. Ajunge! Este o ipoteză interesantă, dr. Talliaferro, dar se scufundă sub propria-i greutate.

— Asta-i poate opinia dumneavoastră, se încruntă Talliaferro.

— Ar fi opinia oricui ar auzi-o. Mai exact, a oricărei persoane înzestrate cu darul gândirii. Nu vedeţi că Hubert Mandel a făcut prea multe ca să fie criminalul?

— Nu.

Urth surâse binevoitor.

— În calitate de savant, dr. Talliaferro, cunoaşteţi fără îndoială riscul de a te îndrăgosti de propriile ipoteze în asemenea măsură încât să excludeţi unele fapte sau raţionamente. Aş fi încântat dacă, în calitate de detectiv, aţi ţine seama de acest risc. Gândiţi-vă cât de puţine ar fi avut de făcut dr. Mandel dacă l-ar fi găsit pe Villiers mort şi ar fi profitat de acest lucru! De ce să scaneze lucrarea, sau măcar să pretindă că altcineva ar fi făcut-o? Ar fi putut pur şi simplu s-o ia. Cine mai ştia de existenţa ei? De fapt, nimeni. Nu există nici un motiv pentru a crede că Villiers mai povestise altcuiva despre ea. Villiers era patologic de secretos. Cel mai probabil este că n-a spus nimănui. Nimeni nu ştia că Villiers urma să susţină o comunicare, cu excepţia doctorului Mandel. Comunicarea nu fusese anunţată şi nici rezumatul ei n-a fost inclus în broşura conferinţei. Dr. Mandel putea pleca liniştit cu lucrarea.

Xenologul privi în jur şi continuă:

— Chiar dacă ar fi aflat că Villiers le povestise foştilor colegi despre descoperirea sa, ce importanţă ar fi avut? Ce dovezi ar fi avut aceşti colegi, cu excepţia declaraţiei unui individ pe care ei înşişi îl considerau pe jumătate nebun? Pe de altă parte, anunţând că lucrarea lui Villiers fusese distrusă, declarând că moartea lui nu avusese cauze naturale, căutând o copie scanată — pe scurt, prin tot ceea ce a făcut dr. Mandel —, el a trezit suspiciuni, deşi ar fi fost suficient să rămână tăcut ca să fi fost o crimă perfectă. Dacă el ar fi fost criminalul, ar fi fost mai imbecil decât orice altă persoană pe care am cunoscut-o vreodată. Iar dr. Mandel nu-i deloc aşa.

Talliaferro căzu pe gânduri, însă nu găsi nimic de spus.

— Atunci, cine a făcut-o? întrebă Ryger.

— Unul dintre dumneavoastră trei. Este evident.

— Dar care anume?

— Ah, şi asta-i evident. Am ştiut vinovatul din clipa în care dr. Mandel a terminat de relatat evenimentele.

***

Talliaferro îl privi nemulţumit pe xenologul grăsuţ. Cacealmaua acestuia nu-l speria, dar îi afectase pe ceilalţi doi. Ryger ţuguiase buzele, iar maxilarul inferior al lui Kaunas rămăsese coborât. Amândoi semănau cu nişte peşti scoşi pe uscat.

— Atunci, cine-i făptaşul? întrebă el. Spuneţi-ne.

— Mai întâi, clipi Urth, aş dori să fie limpede că lucrul cel mai important este transferul masic. Încă poate fi recuperat.

— Despre ce naiba vorbeşti acolo? se strâmbă Mandel.

— Individul care a scanat lucrarea s-a uitat probabil la ceea ce scana. Mă îndoiesc că a avut timpul necesar sau prezenţa de spirit ca să citească, şi chiar dacă a făcut-o, mă îndoiesc că şi-ar putea reaminti mare lucru... conştient. Există însă Proba Psihică. Dacă măcar a privit lucrarea, ceea ce i-a atins retina poate fi recuperat.

Toţi se foiră tulburaţi.

— Nu trebuie să vă fie teamă de Probă, continuă Urth. Utilizarea corectă nu implică riscuri, mai ales dacă subiectul se oferă voluntar. Eventualele vătămări sunt cauzate, după cum bine ştiţi, de rezistenţa inutilă, care produce, ca să spun aşa, o

sfâşiere mentală. De aceea, dacă vinovatul mărturiseşte de bunăvoie şi se lasă pe mâinile mele...

Talliaferro izbucni în râs. Hohotul neaşteptat răsună ascuţit în tăcerea încăperii. Psihologia era atât de transparentă, atât de rudimentară!

Urth păru aproape surprins de reacţia lui şi-l examină pe deasupra ochelarilor.

— Am destulă influenţă în poliţie, preciză el, ca să păstrăm totul strict confidenţial.

— N-am făcut-o eu! izbucni Ryger.

Kaunas clătină din cap.

Talliaferro refuză să ofere vreun răspuns.

— Atunci, suspină Urth, va trebui să-l indic eu pe vinovat. Va fi traumatizant şi va îngreuna situaţia. — Îşi strânse mâinile pe abdomen şi degetele îi tresăriră. — Dr. Talliaferro a arătat că microfilmul a fost ascuns pe pervazul exterior al ferestrei pentru a nu fi descoperit şi deteriorat. Sunt pe deplin de acord cu el.

— Mulţumesc, replică Talliaferro sec.

— Cu toate acestea, de ce ar crede cineva că pervazul exterior al unei ferestre este o ascunzătoare atât de sigură? În mod clar, poliţia ar căuta imediat acolo. De fapt, a fost descoperit chiar şi fără poliţie. Cine ar gândi că exteriorul unei clădiri este un loc cât se poate de sigur? Evident, o persoană care a trăit mult timp pe un corp ceresc lipsit de atmosferă şi căreia i s-a inculcat regula că nimeni nu iese dintr-o incintă etanşă fără respectarea anumitor precauţii. De exemplu, pentru cineva care locuieşte pe Lună, orice obiect ascuns în afara unui dom selenar s-ar găsi într-o relativă siguranţă. Oamenii ies rareori, şi numai cu misiuni specifice. Ca atare, el şi-ar fi învins bariera psihologică a deschiderii ferestrei şi a expunerii la ceea ce subconştientul său ar fi considerat ca fiind viciul cosmic, pentru o ascunzătoare sigură. L-ar fi păcălit gândul reflex: "Exteriorul unei clădiri locuite este o ascunzătoare sigură."

— De ce aţi amintit Luna, dr. Urth? şuieră Talliaferro printre dinţi.

— Doar ca exemplu. Tot ceea ce am spus până acum se aplică la toţi trei. Acum, intervine însă punctul crucial: sfârşitul nopţii. Chiar dacă am accepta că pervazul exterior al ferestrei

ar fi constituit o ascunzătoare, care dintre dumneavoastră ar fi fost atât de nebun s-o considere sigură pentru un *microfilm nedevelopat?* Desigur, microfilmele scanerului nu sunt foarte sensibile şi pot fi developate în tot soiul de condiţii dificile. Lumina difuză din timpul nopţii nu le afectează serios, dar lumina difuză a zilei le-ar distruge în câteva minute, iar razele directe ale soarelui în câteva clipe. Toţi ştiu asta.

— Continuă, Urth, îl îndemnă Mandel. Unde vrei s-ajungi?

— Vrei să mă grăbeşti, se bosumflă Urth, dar eu intenţionez să înţelegeţi foarte limpede. Criminalul dorea, mai presus de orice, să salveze microfilmul. Era singura înregistrare a unui lucru extrem de valoros, pentru el şi pentru lume. De ce l-a pus acolo unde, inevitabil, avea să fie distrus de răsăritul soarelui? ...Pentru că nu se aştepta ca soarele să răsară dimineaţa. Ca să zic aşa, el credea că noaptea era eternă. Însă nopţile *nu sunt* eterne. Pe Pământ, ele lasă loc zilei. Până şi nopţile polare de şase luni lasă loc, în cele din urmă, zilei. Pe Ceres, noaptea durează numai două ore, iar pe Lună durează două săptămâni. Ea lasă de asemenea loc zilei, iar dr. Talliaferro şi Ryger ştiu că ziua urmează în mod inevitabil nopţii.

— Staţi puţin..., se sculă Kaunas.

Urth se răsuci spre el.

— Să dăm cărţile pe faţă, dr. Kaunas. Mercur este singurul corp din Sistemul Solar care arată mereu Soarelui aceeaşi faţă. Chiar ţinând seama de libraţie, trei optimi din suprafaţa sa este permanent întunecată şi nu are parte niciodată de lumina soarelui. Observatorul Polar se găseşte la limita acelei porţiuni întunecate. Timp de zece ani, v-aţi obişnuit cu faptul că nopţile sunt eterne, că o regiune întunecată rămâne veşnic în beznă, şi de aceea aţi scos microfilmul nedevelopat afară, uitând în surescitarea dumneavoastră că nopţile se sfârşesc...

— Staţi puţin..., bolborosi Kaunas.

Urth continuă inexorabil:

— Mi s-a spus că atunci când Mandel a reglat polarizatorul din camera lui Villiers, aţi răcnit văzând lumina soarelui. A fost oare teama dumneavoastră înrădăcinată de Soarele văzut de pe Mercur sau brusca înţelegere a ceea ce însemna lumina pentru planurile dumneavoastră? V-aţi repezit înainte. Aţi

făcut-o pentru a regla polarizatorul sau pentru a privi microfilmul distrus?

Kaunas căzu în genunchi.

— N-am vrut! Voisem doar să discut cu el... să discut, dar el ţipat şi s-a prăbuşit. Am crezut că murise, iar lucrarea era sub pernă şi... totul a decurs de la sine. Înainte de a realiza ce se întâmplă, n-am mai putut da înapoi. Dar n-am avut nici o intenţie criminală! V-o jur!

Alcătuiseră un semicerc în jurul său şi Urth îl privea cu ochi compătimitori.

***

O ambulanţă venise şi plecase. În cele din urmă, Talliaferro se apropiase de Mandel şi rostise sec:

— Sper, domnule, că nu vor exista motive de ranchiună pentru cele rostite aici.

Mandel îi replicase la fel de sec:

— Cred că ar fi preferabil ca toţi să uităm cele petrecute în ultimele douăzeci şi patru de ore.

Stăteau acum în prag, gata de plecare, când Urth îşi aplecă privirea zâmbitoare şi rosti:

— Ştiţi... mai este o problemă: onorariul meu.

Mandel păru surprins.

— Nu-i vorba de bani, urmă imediat xenologul. Aş dori însă ca atunci când se va pune la punct transferul masic pentru oameni, să-mi fie acordată o călătorie.

— Stai puţin, replică Mandel încruntat, mai e destul până la călătoriile prin spaţiul cosmic!

— Nu mă refeream la spaţiul cosmic, scutură din cap Urth. Vreau să ajung în localitatea Lower Falls din statul New Hampshire.

— Da... sigur, nu cred că va fi nici o problemă. Dar în ce scop?

Urth ridică ochii. Spre uimirea lui Talliaferro, pe chipul xenologului era întipărită o expresie de timiditate combinată cu dorinţă.

— Ei bine... odată... cu destul timp în urmă... am cunoscut o fată de acolo. Au trecut ani mulţi... totuşi, uneori mă-ntreb...
